

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII
AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 388
din 08.07.2008

Dosar nr: 394/2008

Petiția nr: 7.041/19.05.2008

Petent: Institutul pentru Politici Publice

Reclamat: Uniunea Populară Social Creștină

Obiect: afișe electorale care ating dreptul la demnitate al persoanelor cu dizabilități

I. Numele și domiciliul părților

I.1. Numele și domiciliul petentului

I.1.1. Institutul pentru Politici Publice, Str. Sfinții Voievozi nr. 55, sector 1, București

I.2. Numele și sediul reclamatei

I.2.1. Uniunea Populară Social Creștină, Str. Verii nr. 8, sector 2, București

II. Obiectul sesizării

Petentul arată că reclamatul a utilizat afișe electorale care ating dreptul la demnitate al persoanelor cu dizabilități.

III. Descrierea presupusei fapte de discriminare

Petentul consideră că afișele care prezintă semnul internațional al persoanelor cu dizabilități locomotorii și utilizează sloganul „*Ridică-te și Alege!*” — sub care apare textul „*Uniunea Populară Social Creștină*” — reprezintă o discriminare prin încălcarea dreptului la demnitate.

IV. Procedura de citare

Părțile au fost citate pentru data de 10.06.2008 (filele 6-8 din dosar).
La audierea din 10.06.2008 s-au prezentat ambele părți.
Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

V. Susținerile părților

Petentul, organizație neguvernamentală care promovează respectarea drepturilor omului, prin **Petiția nr. 7.041/19.05.2008** (fila 1 din dosar) arată că reclamata, partid politic, are afișe și materiale promoționale cu caracter discriminatoriu.

Anexează la dosar afișele în cauză (filele 2-4 din dosar).

Cu ocazia audierii, petentul a arătat că mesajul afișului este discriminator întrucât pentru starea de dizabilitate se învinovățește cel care este în scaune cu roțile, el s-ar putea ridica dar nu vrea. Totodată petentul consideră că afișul în cauză creează și mesajul conform căreia cei care votează reclamatul sunt buni, iar ceilalți: răi, handicapați.

Reclamatul, cu ocazia audierii, a arătat că videoclipul cu mesajul partidului nu a fost pus sub interdicție de Consiliul Național al Audiovizualului, în acest clip însă persoana se ridică dintr-un fotoliu. Mesajul dorit a fost să scoată alegătorii din starea de pasivitate.

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a solicitat un punct de vedere din partea Biroului Electoral Central privind competența soluționării petiției (**Adresa 7.234/21.05.2008**, fila 12 din dosar).

Conform punctului de vedere exprimat de Biroul Electoral Central prin **Adresa nr. 484,485C/27.05.2008**, întregit la CNCD cu **nr. 7.516/27.05.2008** (filele 8-9 din **Dosarul nr. 382/2008**), CNCD are competența exclusivă de a soluționa petiția în cauză.

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a solicitat un punct de vedere și din partea Organizației Naționale a Persoanelor cu Handicap din România (**Adresa nr. 8.631/18.06.2008**, filele 13-15 din dosar).

Conform punctului de vedere exprimat de Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap (fila 21 din dosar) afișul este discriminator și chiar ofensator, reclamatul nu cunoaște problemele cu care se confruntă persoanele cu dizabilități. Mesajul afișului îndeamnă la vot numai persoanele care se pot ridica în picioare și, eventual, pot depăși obstacolele prin propriile puteri.

VI. Motivele de fapt și de drept

În fapt, Colegiul Director reține că reclamata a utilizat afișe și materiale promoționale care prezintă semnul internațional al persoanelor cu dizabilități locomotorii și utilizează sloganul „*Ridică-te și Alege!*” — sub care apare textul „*Uniunea Populară Social Creștină*”.

În drept, Colegiul Director reține următoarele:

Constituția României, prin art. 16 alin. 1 garantează dreptul la egalitate: „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”. Potrivit **Constituției României**, art. 20 alin 1, „Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art 14 prevede: „Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Protocolul nr. 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, art 1 prevede interzicerea generală a discriminării:

„Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație.”

Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare **O.G. nr. 137/2000**), republicată, la art. 2 alin. 1 stabilește: „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice.”

Alin. 3 al art 2 prevede: „Sunt discriminatorii, potrivit prezentei ordonanțe, prevederile, criteriile sau practicile aparent neutre care dezavantajează anumite persoane, pe baza criteriilor prevăzute la alin. (1), față de alte persoane, în afară cazului în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere a acelui scop sunt adecvate și necesare.”

Conform art 2, alin. (4) din **O.G. nr. 137/2000**, republicată: „Orice comportament activ ori pasiv care, prin efectele pe care le generează, favorizează sau defavorizează nejustificat ori supune unui tratament injust sau degradant o persoană, un grup de persoane sau o comunitate față de alte persoane, grupuri de persoane sau comunități atrage răspunderea contravențională conform prezentei ordonanțe, dacă nu intră sub incidența legii penale.”

Dreptul la demnitate este garantat prin art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**, republicată: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau

națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia."

Colegiul director, analizând afișele și materialele promoționale în cauză, consideră că reclamatul a avut un comportament activ care, prin efectele pe care le-a generat, a defavorizat persoanele cu dizabilități locomotorii. Acest comportament a fost manifestat în public, vizând atingerea demnității persoanelor cu dizabilități locomotorii, ei putând fi considerați vinovați pentru propriul handicap.

Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, libertatea de exprimare se extinde și asupra mesajelor publicitare, prin urmare Colegiul director a analizat relația dintre dreptul la demnitate și libertatea de exprimare.

Dreptul la demnitate este garantat și prin art. 1 alin. 3 al **Constituției României** („România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989 și sunt garantate”), iar art. 30 al **Constituției României** limitează libertatea de exprimare (alin. 6 al art. 30 al **Constituției** prevede: „*Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei nici dreptul la propria imagine*”). Din aceste motive Curtea Constituțională a României, prin **Decizia nr. 62 din 18.01.2007**, a anulat abrogarea insultei și calomniei din **Codul penal al României**, considerând că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme: „*Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziarști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.*”

Colegiul Director a ținut cont și de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la libertatea de exprimare, constatând că CEDO a

adoptat o serie de principii relevante pe baza cărora analizează cazurile depuse spre soluționare:

- a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 41; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **JERSILD împotriva DANEMARCEI** [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **CEYLAN împotriva TURCIEI** [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI**, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/i; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **KARKIN împotriva TURCIEI**, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27; **ERDOĞDU împotriva TURCIEI**, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; **İBRAHİM AKSOY împotriva TURCIEI**, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, § 51; **E.K. împotriva TURCIEI**, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; **GÜNDÜZ împotriva TURCIEI**, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37 ș.a.);
- b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care ofensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător (**HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT**, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; **GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI**, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; **CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI**, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46; **FRESSOZ și ROIRE**

- împotriva FRANȚEI [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; CEYLAN împotriva TURCIEI [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, § 74; ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; GERGER împotriva TURCIEI, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; SÜREK și ÖZDEMİR împotriva TURCIEI, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, § 57/ii; OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/i; ÖZTÜRK împotriva Turciei [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; ERDOĞDU împotriva TURCIEI, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, § 52; ŞENER împotriva TURCIEI, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39; ŞENER împotriva TURCIEI, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39/i; E.K. împotriva TURCIEI, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, § 69; KARKIN împotriva TURCIEI, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, § 27 ș.a.);
- c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (HANDYSIDE împotriva REGATULUI UNIT, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; GLIMMERVEEN și HAGENBEEK împotriva OLANDEI, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979 ș.a.); astfel este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; (OTTO-PREMIINGER-INSTITUTE împotriva AUSTRIEI, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, § 49; WINGROVE împotriva REGATULUI UNIT, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, § 52; GÜNDÜZ împotriva TURCIEI, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 37 ș.a.);
- d) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (GÜNDÜZ împotriva TURCIEI, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 40 ș.a.);
- e) abuzul cu libertatea de exprimare nu este combatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (WITZSCH împotriva GERMANIEI, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005 ș.a.);
- f) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al Convenției (JERSILD împotriva DANEMARCEI [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, § 35; GÜNDÜZ împotriva TURCIEI, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, § 41 ș.a.);
- g) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (JERSILD împotriva DANEMARCEI [Marea Cameră], nr.

15890/89, 23 septembrie 1994, § 31; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 52; **LEHIDEUX și ISORNI împotriva FRANȚEI**, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, § 51; **FRESSOZ și ROIRE împotriva FRANȚEI** [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, § 45; **ERDOĞDU și INCE împotriva TURCIEI**, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, § 47; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 46; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 1**, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, § 58; **SÜREK împotriva TURCIEI NR. 4**, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 54; **OKÇUOĞLU împotriva TURCIEI**, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, § 43/iii; **ÖZTÜRK împotriva Turciei** [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, § 64; **NILSEN și JOHNSEN împotriva NORVEGIEI** [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, § 43; **NEWS VERLAGS GMBH & CoKG împotriva AUSTRIEI**, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, § 52; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39 ș.a.); trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (**LINGENS împotriva AUSTRIEI**, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, § 40; **GERGER împotriva TURCIEI**, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, § 50; **ŞENER împotriva TURCIEI**, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, § 39 ș.a.);

- h) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (**CASTELLS împotriva SPANIEI**, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; **INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 46 ș.a.);
- i) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (**INCAL împotriva TURCIEI**, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, § 53 ș.a.).

Având în vedere caracterul politic al afișelor electorale, Colegiul director reține că nici discursul politic nu este absolut prin natura sa. CEDO a admis inclusiv sancțiuni de natură penală politicienilor care, în mod gratuit, fără să contribuie la orice formă de dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane, au încălcat dreptul la demnitate al unor grupuri de persoane.

Pornind de la situația existență în România, persoanele cu dizabilități fiind practic excluși din viața politică și socială, cât și de la necesitatea protejării mesajelor politice, Colegiul director consideră că măsura constatării discriminării și formularea unei recomandări este necesară și adecvată pentru evitarea unor situații similare.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, prin unanimitatea de voturi ale membrilor prezenți la ședință

**COLEGIUL DIRECTOR
HOTĂRĂȘTE:**

1. Afișele electorale și materialele promoționale care prezintă semnul internațional al persoanelor cu dizabilități locomotorii și utilizează sloganul „*Ridică-te și Alege!*” reprezintă o discriminare în sensul art. 2 alin. 4, coroborat cu art. 15 al **O.G. nr. 137/2000**, republicată;
2. Recomandă reclamatului ca în viitor să utilizeze afișe electorale și materiale promoționale nediscriminatorii;
3. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților, Biroului Electoral Central și Organizației Naționale a Persoanelor cu Handicap din România.

VII. Modalitatea de plată a amenzii: —

VIII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Președinte

COMȘA CORINA NICOLETA – Vicepreședintă

GERGELY DEZIDERIU – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

IONIȚĂ GHEORGHE – Membru

PANFILE ANAMARIA – Membru

TRUINEA ROXANA PAULA - Membru

VASILE MONICA – Membru

Data redactării 08.07.2008

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal de 15 zile, în fața instanței de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.